

Եվրախորհրդարանը ղափանցում է վերացնել մահադատությունը

Եվ հորդորում է Ռուսաստանին, Թուրքիային ու Հայաստանին

ԱՄՍԿՈՎ, 10 ՅՈՒՆԻՍ, ԼՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. «Ազատություն» ռադիոկայանը, վկայակցելով «Թըրհիզ դեյլի նյուս» թերթը, հայտնում է, որ եվրոպական խորհրդարանը հաստատել է մի փաստաթուղթ, որով ղափանցում է վերացնել մահադատությունը ողջ աշխարհում: Այդ որոշմամբ Եվրախորհրդարանը Ռուսաստանին, Թուրքիային եւ Հայաստանին հորդորում է վերացնել մահադատությունը: Ըստ թուրքական նույն աղբյուրի, Եվրախորհրդարանը մեծապես է ԱՄՆ-ին, Չինաստանին եւ Սաուդյան Արաբիային, որտեղ մահադատությունը ի կատար է ածվում:

ԿԱՐՁԱՎՈՐՈՒՄ

«Որքան մոտենում ենք ավարտին, խնդիրն այնքան բարդ է դառնում»

Մինսկի խմբի համանախագահները դարձյալ քանակացում են Հայաստանում, ԼՂՀ-ում, Ադրբեջանում

Համանախագահները քննարկում են իրենց հանդիպումը Բ. Քալանյանի հետ, թե մախազահը եւս մեկ անգամ վեր հանեց խնդրի դժվարությունները: «Երբ խաղաղարար գործընթացն առաջանում է, որքան մոտենում են վերջին, այնքան ավելի

«Մեզնիք երկուսուկես ժամ շատ ակտիվ մտախոհում ենք ունենել 33 նախագահի Ռ. Քոչարյանի հետ եւ վերջում ենք, որ խաղաղարար գործընթացի նախկին փուլերում մեծապես սկզբունքները վերանայվել են, մեծապես ենք հնարավոր փոփոխությունները», երեկ լրագրողներին հայտնեց ԼՂ խնդրի կարգավորման գծով Մինսկի խմբի ԱՄՆ համանախագահ Քերի Քալանյանը 33 նախագահի հետ իր, ՈՂ եւ Ֆրանսիայի համանախագահներին եւ ՈՂ առաջին փոխնախարար Վլադիսլավ Տրուբնիկովի հանդիպումից հետո:

Որն Քալանյանը նշեց, թե իրենք Ռ. Քոչարյանին եւս մեկ անգամ փոխանցել են ՈՂ, ԱՄՆ, Ֆրանսիայի նախագահներ Պուսիին, Բուշի, Շիրակի հավանաբար խաղաղ կարգավորման գործընթացն առաջ սանելու նվիրվածությունն ու դաս-

էրազվում, որ խնդիր դառնում է առավել բարդ, եւ իսկական, բարեհաջող ավարտը ղափանցում է լրացուցիչ, համազանցված մեծապես մտածումներ:

Երեւանից համանախագահներն ուղեւորվեցին Ստեփանակերտ, որտեղ ԼՂՀ նախագահ Արկադի Դուկասյանի հետ հանդիպումից հետո կիսատեղ Ադրբեջանի հետ Դարաբադի սահմանային գիծն ու կուղեւորվեցին Բաքու՝ Դեյդար Ալիեւի հետ հանդիպման:

Հայաստանի մայրաքաղաքում դասվորությունը հանդիպումներ է ունենել նաեւ 33 դասակարգման եւ արտաքին գործերի նախարարների հետ: Պատվիրակությանն ուղեկցում են ռուսական, ֆրանսիական, ամերիկյան հեղինակավոր լրագրողները մեկնալուցիցներ:

Լ. Գ.

ԼՂՀ

Մեծ «զբոսանք» Շուշիում

Համանախագահները ժամանեցին Ստեփանակերտ, ենթադրաբար՝ դասարկ գրպաններով

ԹԱԹԵՈՒՆ ՎԱՐՈՒՄ

Ստեփանակերտ

Երեկ երեկոյան Ստեփանակերտ ժամանեցին ՈՂ փոխարտգործնախարար Վլադիսլավ Տրուբնիկովը, ԵԱՀԿ ՄԻՍ համանախագահներ Նիկոլայ Գրիբկովը, Քերի Քալանյանը եւ Ֆիլիպ դը Սյուրմենյը ռուս, ամերիկացի, ֆրանսիացի դիվանագետներ: Միջնորդները նման մեկնալուցիչական կազմով թերեւս առաջին անգամ են այցելում արտաքին գործերի, մասնավորապես ԼՂՀ: Համանախագահներին այս այցելությունն ուղեկցում է Մանուկ, որ դասակարգման կարգավորման եւ արտաքին գործերի նախարարների հետ: Պատվիրակությանն ուղեկցում են ռուսական, ֆրանսիական, ամերիկյան հեղինակավոր լրագրողները մեկնալուցիցներ:

ՏԽ Խ Է 2

ՏԽ Խ Է 2

Ստեղծվել է իրեն «Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողով» կոչող խումբ

Ամերիկայի հայկական համագումարի Վաշինգտոնի կենտրոնական գրասենյակից երեկ հրատարակված հաղորդագրությունը սեղեկացնում է, որ օրերս ժմեւում ստեղծվել է «բարձր մակարդակի Հայ-թուրքական հաշտեցման հանձնաժողով», որը, ըստ համագումարի, նպատակ ունի հայերին եւ թուրքերին արամիսող հարցերը լուծելու նպատակով երկու կողմերի միջեւ սարվելի երկխոսությունը եւ համագործակցության զարգացմանը: Ողջունելով

այդ հանձնաժողովի ստեղծումը եւ այն զննահանելով որդեւ «միջազգային նշանակալից զարգացում», հաղորդագրությունը սեղեկացնում է, որ խումբը բաղկացած է Հայաստանից, Թուրքիայից, Ռուսաստանից եւ Մ. Նահանգներից «սաղանդավոր եւ արբեր հայացների սեր» 10 անդամներից: Նրանք են՝ Գյուլնուր Աբրահամյանը եւ ժմեւում Թուրքիայի նախկին դեպուտատ եւ ներկայումս «Թրհիզ դեյլի նյուսի» թերթի, Ալեքսանդր Արզումանյան՝ 33 արտա-

քին գործերի նախկին նախարար, Ռուսիայում երկուրդը՝ Բողազիչի համալսարանի (նախկինում՝ Ռոբերտ Իոզեֆ) նախկին նախագահ, Սադի Երզնկյանը՝ Թուրքիայի դասակարգման գծերով, Դավիթ Դավիթյանը՝ Սիրիայում Հայաստանի նախկին դեպուտատ եւ ներկայումս Երեւանի ղեկավարման դասախոս, Վան Գրիգորյան՝ Ամերիկայի հայկական համագումարի սեփականի խորհրդի նախագահ, Անդրանիկ Սիրահանյան՝ Ռուսաստանի նախ-

կին նախագահ Բորիս Ելցինի արտաքին գործերի գրասենյակում հարցերով խորհրդական եւ Ռուսաստանի հայերի միության անդամ, Օզգեն Սանթրեկ՝ Թուրքիայի արտաքին գործերի նախկին փոխնախարար եւ ներկայումս Սամբուլի TESEV կենտրոնի գործադիր սեփական, Իլթեր Թյուրմենը՝ Թուրքիայի արտաքին գործերի նախկին նախարար եւ Վանիկ Դ. Վոլյանը՝ Վիդեոհայի համալսարանի հոգեբույժ:

ՏԽ Խ Է 2

Վ. Գուլիեւ. «Ալիեւի եւ Քոչարյանի հանդիպումը Մոսկոյում առայժմ չի ծրագրվում»

ՄՍԿՈՎ, 10 ՅՈՒՆԻՍ, ԼՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. «Իրանական լրագրողները զարմացած են այն սեղեկացումներով, թե Իրանում Ադրբեջանի դեպուտատների խորհրդակցությունը կարողանա Մոսկոյում հանգանակալի անձ է, իրականությունը չի համապատասխանում», հայտարարել է Ադրբեջանի ԱԳ նախարար Վիլայաթ Գուլիեւը:

Ըստ Գուլիեւի, Մադադիլին ԻԻԴ-ում աշխատել է օրենքով սահմանված փոխարար ժամկետում: Ինչպէս հաղորդում է «Էմ Փի Էյ» գործակալությունը, Գուլիեւը նշել է, որ դիվանագիտական առաջնությունը անձնակազմի ծառայության ժամկետը սահմանում է երեք ամիս, բացառությամբ դեպուտատների: «Բացառիկ դեպքերում դեպուտատի խնդրանքով նախարարն այդ ժամկետը կարող է երկարացնել 6 ամիսով», ընդգծել է Գուլիեւը:

Օգոստոսի 1-3-ը Մոսկոյում նախատեսվող ԱՊԴ ոչ դասակարգման գաղափարների առնչությամբ Գուլիեւը նշել է, որ նկատի առնելով հանդիպման ոչ դասակարգման բնույթը, օրակարգը կունկրեցնելու չէ: Ինչպէս ակնկալվում է, դասակարգման ղեկավարները կմնարկեն հավանաբարությունները ԱՊԴ արտաքին, սենսացիայի համագործակցության, քննարկմանի դեմ համաձայն ղախարհ

հարցերը: Ադրբեջանի ԱԳՆ-ն, ըստ Վիլայաթ Գուլիեւի, հանձնարարականներ չի ստացել նախադատարարներին Ռ. Քոչարյանի հանդիպումը 3. Ալիեւի հետ: Նախարարն ընդգծել է, որ «Հայաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների հանդիպումը ժմեւում հնարավոր կդառնա, եթե Հայաստանը կառուցողական դիրքորոշում ցուցադրի արտաքին գործերում եւ ԱԳ ՄԻ համանախագահների ներկայիս այցի ընթացքում: Կան մի քանի հարցեր, որոնց լուծման համար անհրաժեշտ է դասակարգման ղեկավարների հանդիպումը»:

Բանակցային գործընթացին Իրանի ներգրավման առնչությամբ Գուլիեւն ասել է, որ Քի Վեսթում հանդիպման ժամանակ որոշում է ընդունվել սեղեկացնել ԵԱՀԿ բոլոր անդամների դարաբադյան հավանաբար կարգավորման մեջ ամենաչնչին փոփոխությունների եւ սեղաժամերի մասին: Թեեւ Իրանը ԵԱՀԿ անդամ չէ, ընդգծել է Ադրբեջանի ԱԳ նախարարը, համեմայն դեպս այդ երկիրը զսնվում է արտաքին գործերում եւ ուղղակիորեն անհրաժեշտ է այստեղ սեղի ունեցող գործընթացներով, եւ այդ իսկ դասակարգման նույնպէս իրազեկ է դառնելու բանակցությունների ընթացքի մասին:

«ԱԶԳ»-ՀՈՒԿ

Հանդիպում վանաձորցիների հետ

Երեկ՝ հուլիսի 10-ին, Վանաձորի Մ. Թավրիզյանի անվան երաժշտական ուսումնարանի դահլիճում սեղի ունեցավ «Ազգ» օրաթերթի զխավոր խմբագիր Զակար Ավետիսյանի եւ ՀՈՒԿ համադասակարգման վարչության անդամ, հայտնի հեռուստալրագրող Ռոբերտ Մավիսակալյանի հանդիպումը ընթերցողների եւ հեռուստադիտողների հետ:

«Համադասակարգման լրագրողները դարձել են մի շատակ մայրաքաղաքային եւ կենտրոնանում են բացառապես Երեւանի վրա, փչ լրագրողները թղթակիցներ ունեն մյուս բնակավայրերում: Մեզնիք բարեբախտաբար ունենք մեր թղթակիցը Վանաձորում: Եվ զաս կուզեինք ավելի մանրամասն եւ հանգամանակալից լուսաբանել նաեւ մյուս վայրերի դեպքերն ու իրադարձությունները», ասաց «Ազգի» զխավոր խմբագիրը, սեղեկացնելով, որ թերթի նյութերի արտադրման «աշխարհագրությունն» այսօր շուրջ 60 երկիր է ընդգրկում: Թերթը էլեկտրոնային արբերակով չորս էլեկտրոնով արտադրում է ամբողջ աշխարհում:

Հ. Ավետիսյանը խոսեց բազմակարծության, իրադարձությունների օբյեկտիվ լուսաբանման մասին, ընդգծելով, որ մասնաւոր կոչված է վերացնելու ժողովրդի եւ իշխանության միջեւ առաջացած անընդունակ: Անընդունակ, որն առաջացավ այն ղափից, երբ իշխանության

ներկայացուցիչներն առաջ փաշեցին «Մեր դեմ խաղ չկա» կարգախոսը: Ռոբերտ Մավիսակալյանն իր խոսքում զեւեցեց, որ «Ազգը» երբեք կուսակցական թերթ չի եղել, թեեւ զխավոր խմբագիրը Ռամկավար Ազատական կուսակցության անդամ է:

ՏԽ Խ Է 2

ՏԽ Խ Է 2

ԱՇԽԱԿՈՒՄ

ԵՆՈՐՀԱՆՆԵՐ

Ինքնություն

Տայր Լ. Չեֆյանի նոր գիրքը

Հինգգրքի հունիսի 14-ի երկու- յան, Բեյրութի Հայ կաթողիկե միո- թյան «Հովհաննես Պողոսյան» սահուն սեղի ունեցավ Մխիթա- ռյան միաբան հայր Լեւոն Չեֆյանի «Ինքնության խճանկար» գրի շնոր- հանդեսը լիբանանահայ մշակուր- ականության ընթացում ներկայու- թյամբ:

Գրի հեղինակին ներկայացրեց Կարո Աբահանյանը, իսկ գրի թե- մաների ու հեղինակի սեսակետների վերլուծումը հիանալի կատարեց հայր Մեսրոպ Թովաթյան-Հայունի: Գեղարվեստական հայագրին ի- ռենց մասնակցությունը բերեցին Հասմիկ Գասթարյանը, էսթեր Նյուրբեքյանը, Հարութ ժամկոչյա- նը, Ռուզաննա Փառնաշյանը, Նա- ռինե Հարությունյանը եւ Անդրանիկ Գրաճյանը:

Հայսենեմ, որ Հ. Չեֆյանը Բեյրութ եր ժամանելի Հայեթից, իսկ հունիսի առաջին օրերին եղել էր Երեւանում, ուր կայացել էր նա «Հոգիի եւ ին- նություն հեթերով» գրի շնորհան- դեսը (200 էջ, հրատարակություն Ե. Չարենցի անվան գրականության եւ արվեստի թանգարանի), որի մասին չի հիշատակվել «Ինքնության խճանկար» գրի ավարտի թեման, հեղինակի հրատարակված գործերի մասնագիտական ցուցակում:

Գիրքը բացվում է աշխատասիրու-

ղի հալեղապահ մշակութային Սալ- թի Գասթարյանի, ՀՀ ԳԱԱ փոխնա- իագահ, ակադեմիայի գիտնական ֆարսուղար Վլադիմիր Բարխուդա- ռյանի եւ հեղինակի խոսքերով ու հե- ղինակի կենսագրության ներկայա- ցումով: Գրի 158 էջերից 140-ը գրա- վում են հեղինակի հայ ինքնության հարցերի մասին դասախոսություն- ներից ու հոդվածներից 10 նյութ, որ- ոնցից վերջին երեւն առջևում են հայոց լեզվի հարցերին: Հայր Չեֆ- յանը հայոց ինքնության կարեւորա- գույն գործոններ է համարում հա- յոց լեզուն, հայոց դաստիարակումը, հայոց հողի (հայրենիքի) գաղափա- րը եւ հայկական ինքնագիտակցու- թյունը, իր այս սեսակետներով, փաս- տորեն, հակադրվելով ազգերը ծուլե- լու համաշխարհայնացման (գլո- բալիզացիա) օտար եւ հայ մուլտե- սիկներին: Նա կոչ է անում Հայաս- տան-սփյուռք սեւր, համակարգված գործակցության ի խնդիր հայկա- կան ինքնության լիարժեքման թե- ՀՀ-ում եւ թե սփյուռքում:

Գիրքը լույս է տեսել հայ գրի հրա- տարակությունների «դասական» հո- վանավորներ, բեյրութաբնակ գոր- ծարար Արմեն Հարությունյանի ու նա սիկնոչ ֆինանսական միջոց- ներով:

ԳԵՒՈՐԳ ՅԱԶԵՃՅԱՆ
Բեյրութ-Երեւան

Ազնավուրը նկարահանվել է Պրահայում

Չեխական լրատվական գործա- կալության ռեդիոկայանների հիման վրա «Արմինյան միտոս սիեթեյթ» շաբաթաթերթի հուն- իսի 23-ի համարը հայտնում է, որ մինչեւ հունիսի 3-ը վերջերս 77 տարին բոլորած մեծանուն երգա- հան եւ երգիչ Շառլ Ազնավուրը Պրահայում մասնակցել է ֆրան- սիական «Անժեֆին» փոքր բյու- ջեթային ֆիլմի նկարահանումնե- ռին: Այդ առթիվ «Պրահակոնցե- տի» լրատվամասնագետներից Իվո Լեոնովը ժխտել է համերգներ կազ- մակերթելու հնարավորությունը:

Նա նշել է, որ 1968-ի օգոստո- սին եղել է այդպիսի լուսանա- գիր, որը չէր յայլ է հայտարարվել խորհրդային բանակի երկիր նե- խուծման հետեւանով: Ենթադր-

վում է, որ Ազնավուրն ինքն է ջն- ջել լուսանագիրը կառաված ու- սանող Յան Պալաչի որդես բո- ղոհի նշան ինքնահրկիզման հե- տ: 1969-ի հունվարին, այդ ղեկից մի ֆանի օր անց, Պրահա ժամա- նելով Ազնավուրը Չարլզ համալ- սարանում դրված ուսանողի դա- գաղի առաջ երկար ժամանակ լուր է մնացել եւ, ըստ այդքե- ղեզնվող լուսանկարիչ Պավել Վա- չայի, ցածրածայն արտասանել է հեթեյալ խոսքեր: «Չգուցե, որ հասկանում եմ անհասկանալի արարի: Մի մոռացիր, որ Փարի- սին եղել է այդպիսի լուսանա- գիր, որը չէր յայլ է հայտարարվել խորհրդային բանակի երկիր նե- խուծման հետեւանով: Ենթադր-

ՉՈՒՅԱԶԱՆՆԵՐ ԱՐՎԵՍԱՆՈՅՈՒՄ

Պեճրու Պեճրույանի լուսանկարները պատմություն են

Սասունից եկավ: Տարունից եկավ: Տղ- մուտ գեթի ու Սուրադի հոսով եկավ: Ու Արցախի կռիվից եկավ: Ու իրեն գտավ նկարներում, լուսանկարներում: Մայր բնությունն իր գեղեցկու- թյամբ բացվեց նա դեմ ողջ գորու- թյամբ, անբացատրելի առեղծվածնե- ռով («Պոռսաֆար», «Երկնող ծառը»...): Ու հայոց մեծերին գտավ Արուս, Սի- րազ, Սարգյան, Ռուբեն Մելիք, Սա- ռյան, Գառզու, Խորեն Տեր-Հարու- թյան, Երվանդ Քոչար...

Տառադան ու վիզես սեավ, սե- սավ նաեւ կյանքի լույսերը: Մեկով ու հոգով շոյալ անձանց, բարեգործների, բարեարժեքի, հայոց երկիրը շնորհակցողների (Հովհաննյան, Ազնավուր...) տեսավ... Հոյսի, հավատի, սիրո, մեծ արա- ռումի մի ցուցահանդես բացեց իր ար- վեսանոցում: Պեճրու Պեճրույանը...

ՃԱՍՏԻՎ ԳՈՒՎԱՍՅԱՆ

Բեյրութի Հայկազյան համալ- սարանի «Հայկազյան հա- յագիտական հանդէսի» հե- թական 20-րդ հասնրի լույսընծա- յումն ուղարկված մի ֆանի անով: Դա լուսանկարված էր հրատարակչի համալսարանի հայագիտության ամ- բիոնի հիմնադրության 45-ամյակի նշան հե- տ: Հանդէսի 20-ամյակն ու ամբիոնի 45-ամյակը նվազել են Հայ- կազյան համալսարանի սրահում

ուժեղացած դրամները» - էջ 151-182.

- **Հրանուկ Խառնայան**, «Ուղիներ- ռի էթնո եւ դավանական ինքնագիտա- կանելության որոհ հարցեր (ԺԹ. Ի. դր)» - էջ 183-206.

- **Գեղամ Բաղդայան**, «Երգումի վիլայեթի որոհ կազմերի հայ բնակ- չության բնականի ճշտումն ըստ Ա- ռեւելյան Հայաստանում աղասա- նած արեւմտահայ գաղթականների 1914-1915-ին կազմված վիճակագրա-

- **Ինգրիդ Սրման**, «Հերի Պո- սերը եւ առակի կարգ անցած հայ վաճառականը» - էջ 395-430 (անգ- լերեն)

Անհող փաստաթղթեր բաժնում լույս են տեսել երկու հրատարակու- մեր.

- **Տիգրան Գեւորգյան**, «Հարյուրա- մյա նամակ մը Լեւոն Բաւաթյանին» - էջ 431-438.

- **Չավեն Սըրըրյան**, «1937-ին

«Հայկազյան հայագիտական հանդէսի» 20-րդ հասնրը

ամբիոնի 27-ին տարբեր երկրներից հրավիրվածների ներկայությամբ:

Վերջին տարիների ավանդույթի համաձայն, «ՀՀ»-ի 20-րդ հասնրում լույս են տեսել թե սփյուռքահայ եւ թե հայրենի հայագետների ուսումնա- սիրությունները: Ուրախալի է արձա- նագրել, որ հրատարակումների հեղի- նակների մեծ մասը երիտասարդ հե- տագրողներ ու գիտնականներ են:

Ստորեւ բերում են «ՀՀ»-ի 525 էջ ծավալով 20-րդ հասնրի նյութերի ամ- բողջական ցանկը.

- **Արա Սանջյան**, «Համառոտ ու- վագիծ Հայկազյան համալսարանի հայագիտական ամբիոնի 45-ամյա լուսանկարը (1955-2000)» - էջ 9-86.

- **Պեճրու Հովհաննիսյան**, «Պատ- մագիտությունը «Հայկազյան հայա- գիտական հանդէսի» էջերում» - էջ 87-118.

- **Գագիկ Մարտոնյան**, «Երվանդ Լալայանի «Արա Գեղեցիկը» ժողովր- դական հեփաթերում» - էջ 119-137.

- **Ալեքսանդր Բեռնիկո**, «Հայաս- տանը եւ Բյուզանդիայում» - էջ 139-150 (ֆրանսերեն).

- **Եղիա Ներսեսյան**, «Կիլիկյան Հայաստանի արաբներով կրկնադ-

կան ցուցակների» - էջ 207-224.

- **Վարդան Մասթրոյան**, «Հա- յաստանի Հանրապետությունը եւ Հա- րավային Ամերիկայի լուսանկարնե- րը (1918-1920)» - էջ 225-268.

- **Հարություն Մարտոնյան**, «Հայ լուսագիտական լուսանկարչության լուսաբա- նումը ամերիկյան լուսանկարչության մեջ (ինքնակն յետադիմում)» - էջ 457-479. նույն գիրքը օտար ավելի համա- ռոտ գրախոսել է նաեւ ամերիկահայ լուսանկարչության Լեւոն Ավդոյանը - էջ 480-482 (անգլերեն).

- **Վայէ Դազարյան**, «Երվանդ Օ- սյանը նամակներ», կազմող Օֆելյա Կարապետյան - էջ 483-492.

- **Կարո Առաքելյան**, «Պոռա Ա- կայան- Արդի արեւմտահայերենը» - էջ 493-508.

«Մահագրություն» բաժնում նե- կայացվում են ներհիշակալ կեն- սագրությունն ու թողած ժառան- գությունը.

- **Վահե Օսական (1922-2000)**, Ի- գոր Դյակոնով (1914-1999), Էդմոնդ Շուց (1916-1999), Արաքել Բալան- թար (1928-2000), Պիոն Հակոբյան (1926-2001), Մանվել Ասատրյան (1926-2000):

- **Նորա Մալանյան**, «Հայկական օտերայի ծագումն ու զարգացումը» - էջ 369-394.

Թուրիոն սրված Բիսանական գաղ- ճի ռեդիկազիր մը հայկական հարցե- ռու մասին» - էջ 439-456.

«Գրախոսություն» բաժնում գրա- խոսվել են հեթեյալ գրքերը.

- **Արա Սանջյան**, «Արմեն Ավազյան- Հայաստանի լուսանկարչության լուսաբա- նումը ամերիկյան լուսանկարչության մեջ (ինքնակն յետադիմում)» - էջ 457-479. նույն գիրքը օտար ավելի համա- ռոտ գրախոսել է նաեւ ամերիկահայ լուսանկարչության Լեւոն Ավդոյանը - էջ 480-482 (անգլերեն).

- **Վայէ Դազարյան**, «Երվանդ Օ- սյանը նամակներ», կազմող Օֆելյա Կարապետյան - էջ 483-492.

- **Կարո Առաքելյան**, «Պոռա Ա- կայան- Արդի արեւմտահայերենը» - էջ 493-508.

«Մահագրություն» բաժնում նե- կայացվում են ներհիշակալ կեն- սագրությունն ու թողած ժառան- գությունը.

- **Վահե Օսական (1922-2000)**, Ի- գոր Դյակոնով (1914-1999), Էդմոնդ Շուց (1916-1999), Արաքել Բալան- թար (1928-2000), Պիոն Հակոբյան (1926-2001), Մանվել Ասատրյան (1926-2000):

Մրցանակ հայ ֆանտաստիկառուիչուն

Վերջերս ԱՄՆ-ի (Լոս Անջելես) ամենա- մյա «Աշխարհի երաժշտություն» փա- տասն-մրցույթը հասնուկ մրցանակի ար- ժանագրեց մեզանում եւ սփյուռքում ծանալված ֆանտաստիկառուի Անուկ Կի- րակոսյանի լազերային ծայնակավա- ռակը (CD): Յուրաքանչեւ մրցույթ է սա, որի հանձնաժողովի դաշին ներկայա- նում են ոչ թե կատարողները, այլ նրանց CD-ները, ծայնակները: Այս անգամ ժյուրին, որի կազմում էին նաեւ ամե- րիկաբնակ հայ ծանալված երաժիշ- յեր Արմեն Մանգալույանը, Կոնստան- դին Օրբելյանը, Հենրի Անայանը մր- ցանակ շնորհեցին «Magical Strings» անվանումը կրող լազերային սկավա- ռակին:

Կողմնակցներ ֆադախում կայացած նրա համերգից հետո յեղի «Tagewiller Post» (02.03.1984) թերթը գրեց. «Կի- րակոսյանը եւ զմայելի հայ ֆանտաստի- կառուի Անուկ Կիրակոսյանի ելույթը, ա- կային ամենից զարմանալի եւ որվա- յեղին այն էր, որ նրա ժողովրդական նվագարանի վրա կատարումներն օժ- ված էին ինքնեկեկալ մատուցու- թյամբ եւ բարձր որոֆեսիոնալիզմով»: Հիշարժան են նաեւ նրա ելույթները Հո- լանդիայի «Dramater» միջազգային «Աշխարհի երաժշտություն» փա- տասնում (1997) եւ Փարիզի ժան Պոլ Բել- մոնդոյի թատրոնում: Վերջինիս հաջո- ղությունը նրա ցուցեց, որ Անուկ Կիրակո- սյանի կատարումները լուսարարաբար հն-

չեն Փարիզի հայկական ռադիոյի ծրագրերով:

Քանոնահարուստ համախալի հան- դես է գալիս նաեւ Հայաստանի ռադիո- յով (Արա Մեռնագույանի անվան ժող- գործիների անսամբլի մենակատար է) եւ հեռուստատեսությամբ: Շատերիս հի- շողության մեջ երկար են մնում նրա գեղանկուն եւ հոգեթով կատարումնե- րը, որոնց բովում հասկալալա անտոռաց է 1992-ին նրա կոնսերվատորիայի ա- տիհանուրայի ցըանակարի (ղեկա- վար՝ անվանի ֆանտաստիկառուի Անժե- լա Արաքելյան) ելույթը, որը ընծայ- ված էր իր եղբորը՝ Շահումյանում հե- րոսաբար զոհված ազգանալարիկ, օ- դայու Տայր Մեսրոպի Կիրակոսյանի թուրիս համար քանկ հիշատակին:

Վերոնյալ մրցանակի արժանացած Անուկ Կիրակոսյանի CD-ին ամփոփում է ֆանտաստիկառուի նվագալարիկ ըն- ճանին, այդ թվում «Մանկալ», «Քա- րավաններ» ժողովրդական երգերը (Ա. Կիրակոսյանի փոխադրությամբ), Սա- յաթ-Նովայի «Ելեմեղ»-ը, հայալուր Ավեթիսյանի «Էփոմնոց», «Հուլեցը» եւ այլ ստեղծագործություններ, որոնց կատարումները Անուկ Կիրակոսյանի մեկնաբանմամբ համակված են նուր հնչողությամբ, զուները եւ հարուս նե- բերանգներով, սեխնիկական փայլով:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՒՎԱՍՅԱՆ

Սեւդա Սեւանի գիրքը՝ ֆրանսերեն

Սոֆիայում ծնված Սեւդա Սեւանի լուսանկարները Մեծ եղեռնից փրկվելով՝ 1923 թ. հասնասվել է Բուլղարիա- յում: Այդ թվականին Հայաստանը վերջնականալալա խորհրդայնացվեց Լոզանի լուսանկարչի ստորագրու- մից հետո: Սեւդա Սեւանը երբեք չի մոռացել իր արմատները: 1970-ական թթ. մի ներին մղումով նա սկսեց գրել իր ժողովրդի լուսանկարչական դր- վագների մասին: «Ինչ-որ յեղ Բալ- կաններում» եռալուսանկար մի հայ ընտանիքի կյանքի լուսանկարչություն է: Առաջին հասնրը՝ «Ռոդոսքո, Ռոդոսքո» վեղը, Հայկաբալայան հարուս ընտանիքի, վաղ այրիացած մոր, միակ որդու եւ հարսի բարդ ու հա-

կասական փոխալարարությունների մասին է: Միաժամանակ լուսանկար- վում են ժամանակի ֆադախական ի- րադարձությունները՝ սուլթան Աբ- դուլ Համիդ Բ-ի սալալայումը, Ադա- նայի ջարդը եւ Մարմարա ծովի ա- փին ընկած Ռոդոսքո գյուղի բնա- կիչների կյանքն ու յխուր վախճա- նը: Սեւդա Սեւանը Բուլղարիայում Հայաստանի դեթալան է: Փարիզի «Էփոմի դե ղեներսյուլ» հրատա- րակչությունն օրերս «Բալկանյան հավալածու» մասնալարով ֆրան- սերեն լույս ընծայեց Սեւդա Սեւա- նի եռալուսանկար «Ռոդոսքո, Ռոդոսքո» հասնրը:

Գ. Բ.

